
Wspomnienie pośmiertne : Henryk Gacki

Palestra 7/5(65), 65-66

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

7. organizowanie konferencji na tematy prawne, zapewnienie udziału w nich wybitnych przedstawicieli nauki prawa,
8. współpraca z wydawcami w celu zapewnienia możliwości publikowania wszystkich wartościowych prac z zakresu prawa,
9. utrzymywanie kontaktów z zagranicznymi ośrodkami badań prawnych i organizacjami międzynarodowymi,
10. zatrudnienie płatnego personelu prowadzącego badania w dziedzinie prawa, utworzenie systemu stypendiów umożliwiających prowadzenie takich studiów zainteresowanym osobom.

Fundacja spodziewa się uzyskać na realizację tych badań ok. 100 tys. dolarów, wpłaconych przez poszczególne firmy adwokackie.

J.R.

WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

Henryk Gacki

Urodzony 19 stycznia 1896 r. w Radomiu, już jako młody chłopiec styka się Henryk Gacki w domu rodzicielskim z ruchem niepodległościowym i działaczami robotniczymi. Dom rodziców jest ośrodkiem, w którym koncentruje się miejscowa działalność odłamów lewicowych społeczeństwa, a zwłaszcza działalność Organizacji Bojowych PPS-u. Dwie starsze siostry Henryka zostają w 1907 roku uwięzione, a potem zesłane w głąb Rosji za przynależność do PPS-u. Sam on za kolportowanie nielegalnej prasy („Robotnika”) zostaje usunięty z gimnazjum rosyjskiego. Kończy w rezultacie gimnazjum polskie, a następnie zdaje maturę rosyjską w Jelcu koło Moskwy i wstępuje potem na Wydział Prawa Uniwersytetu Moskiewskiego.

W 1921 roku kończy Wydział Prawny Uniwersytetu Warszawskiego, odbywa później aplikację i zdaje egzamin sędziowski. W 1926 r. wstępuje jako aplikant adwokacki do kancelarii adw. Berensona. Pod kierunkiem tego wybitnego obrońcy karnego stawia pierwsze kroki przed krótkami sądowymi. Zdaje potem egzamin adwokacki i w 1928 roku zostaje wpisany na listę adwokatów w Warszawie. Przez cały ten czas jest czynnym członkiem PPS-u.

Jako adwokat poświęca się obronie w sprawach karnych, szczególnie w sprawach politycznych. Broni ofiar prześladowań sanacyjnych. Występuje w wielu procesach politycznych w obronie działaczy socjalistycznych i komunistycznych.

W 1930 roku występuje w procesie Centrolewu, broniąc tam Edmunda Chodyńskiego i Mariana Synowieckiego. Tego ostatniego broni jeszcze przedtem jako redaktora tygodnika „Pobudki” (wydawanego przez CK PPS) za obrazę drukiem Piłsudskiego. W 1931 roku broni przed sądem Piotra Jagodzińskiego oskarżonego

o kierowanie akcją zamachową na Piłsudskiego. Bierze potem udział jako obrońca Ostrowskiego w sprawie o strajk tramwajarzy. W 1934 roku broni urzędnika Zakładów Żyrardowskich, który zredukowany i pozbawiony z rodziną środków do życia, zastrzelił dyrektora tych zakładów Koehlera. W 1936 roku — występuje w podobnym procesie. Zredukowany i pozostający bez pracy urzędnik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Karol Szymik, wystrzałem z rewolweru rani śmiertelnie naczelnego dyrektora tego Zakładu — Wiktora Gosiewskiego. Bierze również udział w wielu procesach działaczy komunistycznych. Broni m. i. działaczy KPP: Rozenów, Lewikowskich i innych.

Wszystkie te procesy polityczne oraz wiele procesów karnych postawiły Henryka Gackiego w rzędzie wybitnych obrońców karnych.

W okresie okupacji bierze udział w pracy konspiracyjnej prowadzonej przez PPS. Aresztowany przez gestapo w kwietniu 1942 roku pod zarzutem działalności komunistycznej, zostaje uwięziony na Pawiaku, a następnie przewieziony do obozu koncentracyjnego w Majdanku. Przebywa kolejno w obozach w Litomierzycach, Gross-Rosen i wreszcie w najcięższym z nich — w obozie w Flossenburgu.

Odzyskuje wolność po wkroczeniu wojsk amerykańskich do Flossenburga i wraca do kraju.

Pracy w adwokaturze jednak nie podejmuje, gdyż decyzją Przewodniczącego KRN zostaje mianowany prokuratorem Sądu Najwyższego, a wkrótce potem również prokuratorem Najwyższego Trybunału Narodowego. W tym ostatnim charakterze oskarża w wielu procesach zbrodniarzy hitlerowskich. Niezależnie od tego pełni funkcję zastępcy Przewodniczącego Komisji Specjalnej do Walki z Nadużyciami i Szkodnictwem Gospodarczym przy Radzie Państwa, w której reprezentuje Prezesa Rady Ministrów.

W 1947 roku Henryk Gacki zostaje wybrany z ramienia PPS-u na posła do Sejmu. W łonie tej Partii pełni funkcje członka CKW PPS i członka Rady Naczelnej PPS.

Zostaje odznaczony Orderem Odrodzenia Polski.

W grudniu 1948 roku, w związku z wypadkami politycznymi tego okresu, Henryk Gacki zostaje usunięty z PPS, w której czynnie pracował od 16 roku życia. Jest to dla niego ciężki cios i gorzki zawód życiowy, który odbił się ujemnie na stanie jego zdrowia, nadwreżonym i tak już na skutek długiego przebywania w hitlerowskich obozach koncentracyjnych.

Zwolniony wkrótce potem ze stanowiska prokuratora Sądu Najwyższego, wraca Henryk Gacki do zawodu adwokackiego, który wykonuje do ostatniej chwili swego życia. Doskonały mówca, rzetelny obrońca i wnikliwy prawnik, zdobywa sobie szybko rozległą klientelę.

W 1957 roku następuje rehabilitacja. KC PZPR postanowił przywrócić Henrykowi Gackiemu prawa członka Partii z zaliczeniem pełnego stażu partyjnego. W dniu 6 lutego tegoż roku w gmachu KC PZPR odbyło się uroczyste wręczenie legitymacji partyjnej Henrykowi Gackiemu.

Zmarł nagle 5 stycznia 1963 roku, wychodząc z domu do sądu. Pochowany został w Alei Zasłużonych na Cmentarzu Powązkowskim.

W Zmarłym adwokatura straciła jednego ze swych wybitnych przedstawicieli.